

VERSCHAEVIANA. *Colloquiumnummer. Jaarboek 1987. Cyriel Verschaeve en de Tweede Wereldoorlog*. Jozef Lootensfonds VZW, Brugge 1989; 326 blz., 16 foto's.

Twee vragen staan centraal: 1. Wat heeft de Alveringemse kapelaan beziel om zonder voorbehoud in de collaboratie te stappen en onbezwaard de zijde van het nationaal-socialistische Duitsland te kiezen? 2. Hoe is het te verklaren dat de katholieke priester kon geloven in een mogelijk samengaan van christendom en nat.-socialistisch „neo-paganisme”? R. De Deygere ziet vele wortels, die Verschaeve a.h.w. voorbestemden tot collaboratie: zijn anti-belgicisme nog uit W.O. I, zijn nationalistische ideologie die uitging van een door God gewilde natuurlijke orde, zijn politieke evolutie in de jaren 30, zijn literaire en filozofische „Germaanse” orientatie, zijn succes in Duitsland. Verschaeve was geen politicus, niet eens een man van de daad, maar een kunstenaar, een genie en een dromer, die voor bepaalde erge feiten bv. het euthanasieprogramma zijn ogen sloot. Belangrijk in dit artikel is de publikatie van twee teksten uit het oorlogsdagboek van Pater Callewaert (1940 en 1944), die niet mals zijn voor Verschaeve en zijn uitgeefster. In een artikel dat eveneens vervolgd wordt, bespreekt R. van Landschoot naar aanleiding van Dr. Henss' 55 stellingen de in het Duitse taalgebied in het begin gedane pogingen om christendom en N.S. te verzoenen (Dom von Herwegen, K. Adam, J. Eberle, Hudal; rol van Van Sante!). In West-Vlaanderen moet Verschaeve overigens geconfronteerd zijn geweest met de pauselijke kritiek in de encycliek *Mit brennender Sorge*.

Van meet af aan heeft Verschaeve sympathiek gestaan t.o.v. dienstneming in de Waffen-SS; hij heeft de Oostfronters steeds verdedigd en had meer over voor Van de Wiele dan voor Elias (en het V.N.V.). Zijn invloed op de jongeren is steeds groot gebleven. Verschaeves keuze voor de Landsleiding is te verklaren door zijn opvatting dat hij als geestelijk leider boven de partijen stond en door het feit dat hij zijn invloed op de Duitsers, met name op H. Himm-ler overschatte. Zo B. De Wever.

Over de biografische schets van Jef van de Wiele vóór W.O.II kan ik niet opgetogen zijn; ook het stuk van Greta Polliers over *Balming over Verschaeve en de Vlaamse Beweging* getuigt niet van diepgang. Dit colloquiumnummer bevat verder van R. Van Landschoot een uitvoerige chronologie van de Tweede Wereldoorlog omtrent Verschaeve alsmede een bibliografie over hetzelfde thema.

A. Van Moerbeke is na het lange stuk over J. Lootens in zijn beschrijving van de briefwisseling in het Verschaeve-archief tot L. Monteyne gekomen.